

Täysistunto

Keskiviikko 6.10.2021 klo 13.59—18.12

9. Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomus eduskunnalle 2021

Kertomus K 20/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. — Edustaja Koskela, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.15 **Jari Koskela ps:** Arvoisa herra puhemies! Valtiontalouden tarkastusviraston neuvottelukunnan jäsenenä oli mukavaa lukea tätä vuosikertomusta vuodelle 21.

Valtiontalouden tarkastusvirasto siis tuottaa ajankohtaista tietoa valtiontalouden kannalta tärkeistä aiheista päätöksenteon tueksi ja samalla varmistaa hallinnon tilivelvollisuuden toteutumisen. Viraston toiminta varmistaa myös taloudenhoidon tuloksellisuuden edistämisen luottamusta päätöksentekoon sekä sen avoimuuteen ja kestävyys. Samalla viraston tehtävänä on tunnistaa ja tarkastaa valtiontalouden kannalta keskeisiä riskejä. Viraston tehtävänä on myös edistää finanssipolitiikan läpinäkyvyyttä ja ymmärrettävyyttä ja julkisen talouden vakautta ja kestävyyttä.

Virasto ottaa vuosikertomuksessaan kantaa kehyksestä luopumiseen: Kehysjärjestelmä on toiminut voimassa ollessaan varsin hyvin ja rajoittanut valtion menojen kasvua, ja nyt kuitenkin 2020 koronan takia, tai sen varjolla, on voitu kehys unohtaa ja velkaantua massiivisesti. Suoraan koronasta johtuvien menojen lisäksi hallitus on lisännyt pitkäkestoisia julkisia kuluja muutenkin. Näitä kuluja on perusteltu kutsumalla niitä ”tulevaisuusinvestoinneiksi”. Meneillään olevan vuoden talousarviossa ei olla kyetty palaamaan takaisin kehykseen. Tästä virasto kantaa aivan aiheesta huolta. Tämä nostetaan esiin erityisesti valtion kehysjärjestelmää koskeneessa tarkastuksessa. Se pitää puutteellisesti perusteltuina kertaluonteisiksi ja finanssipoliittisesti pakollisiksi ja koronasta johtuviksi kuvattuja menoja. Huomioitavaa on, että kehykseen ei olla palaamassa kahtena seuraavana vuonna. Viraston painava huoli ja esitys siitä, että kehykseen pitää palata mahdollisimman nopeasti, ovat kannatettavia.

Virasto nostaa esiin myös yritystukien kohdentamisen ja siihen liittyvät epäkohdat. Business Finland ja ely-keskukset jakoivat tukia runsaasti sellaisille yrityksille, jotka eivät olleet kärsineet koronakriisistä taloudellisesti. Avustuspäätösten arvioinnin valmistelu epäonnistui. Kaikkia hakijoita ei kohdeltu tasapuolisesti. Tämä johti liian monessa tapauksessa siihen, että tukilinjaukset olivat epäselvät. Toisia hakijoita kohdeltiin liian tiukasti ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2021 vp

osaa taas liian väljästi. Erityisesti alkuvaiheessa päällekkäisten eri tukimuotojen yhtäaikainen käyttöönotto teki hakemisen ja myös tukipäätösten tekijöiden tehtävän hankalaksi. Kehittämistukia kohdentui muutenkin hyvin pärjääville tukku- ja vähittäiskaupan toimijoille, mutta liikevaihto laski kuitenkin eniten majoitus- ja ravitsemustoiminnassa. Nämä sektorit jäivät tukien jaossa valitettavasti vähemmälle. Ensimmäisten tukimuotojen epätarkkuuksia yritettiin sitten myöhemmin paikata käyttöön otetuilla kustannustuilla, joita valmistettiin pidempään ja muokattiin paremmin toimiviksi useilla hakukierroksilla. Virasto toteaa, että myös verojenmaksun lykkääminen ja lainoille annetut takaukset tukimuotoina jäivät merkityksiltään vähäisiksi. Lisäksi virasto toteaa, että koronan perusteella myönnettyt tuet eivät kohdentuneet yritysten talousvaikeuksien kannalta katsottuna erityisen hyvin.

Perustuslain 90 §:n mukaan tarkastusviraston tehtävänä on myös tarkistaa valtion, ministeriöiden ja muiden tilinpäätösvelvollisten virastojen tilinpäätökset. Tarkastusvirasto antoi vuodelta 2020 62 tilintarkastuskertomusta valtion kirjanpitoyksiköille. 18 niistä eli 29 prosenttia sai huomautuksen, ja näitten huomautusten määrä on myöskin ollut kasvussa viime vuosina. Merkittävä huomautuksen saaja on muun muassa valtiovarainministeriö ja siellä Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus. Myöskin tuomioistuinlaitosta huomautettiin, ja sitten työ- ja elinkeinoministeriötä, ja sieltä sitten tarkemmin juuri elyjen ja TE-toimistojen toimintaa ja samoin Business Finlandia.

Toimintakertomuksesta ilmenee kuitenkin, että virasto on tehnyt työtänsä huolella ja tunnistanut ja myös tarkastanut valtiontalouden kannalta olennaisia riskejä. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkisalo-Ropponen, olkaa hyvä.

17.20 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Valtiontalouden tarkastusviraston on lain nojalla annettava toiminnastaan vuosittain kertomus eduskunnalle. Tämän lähetekeskustelussa olevan kertomuksen alussa pääjohtaja Matti Okko toteaa hyvin, että hallinto on uudistunut kriisin keskellä: ”Poikkeusolot ovat haastaneet valtionhallinnon, mutta se on pystynyt vastaamaan vaatimuksiin ja turvaamaan talouden toimintaedellytykset. Samaan aikaan valtioneuvoston olisi isojen uudistusten valmistelussa ja toimeenpanossa kyettävä varmistamaan luotettava tietopohja ja riskienhallinta.”

Valtionhallinnon taloudenhoidon asianmukaisuudessa on havaittu heikentymistä, ja kehityksen kääntämiseksi on sisäistä valvontaa nyt sitten vahvistettava. Myös tarkastusviraston itsensä tulee näyttää omalla toiminnallaan parempaa esimerkkiä. Tarkastusvirasto onkin lähtenyt läpivalaisemaan toimintaansa ja korjauksia on tehty ja tehdään edelleen. ”Tarkastusviraston on oltava esimerkillinen avoimuuden ja luottamuksen edistäjä ja olennaisen tiedon tuottaja.” Hyvä, että pääjohtaja Matti Okko toteaa tämän omassa kirjoituksessaan.

Esimerkillisyyttä tarvitaan pääjohtajan mielestä myös siksi, että, kuten edellä jo totesin, viraston tekemien tarkastusten perusteella taloudenhoidon laillisuudesta on valtionhallinnossa lipsuttu. Tarkastusvirasto onkin joutunut antamaan aiempaa enemmän huomautuksia taloudenhoidon laillisuudesta. Nyt on siis paneuduttava enemmän sisäisen valvonnan toimivuuteen.

Puhemies! Kertomuksessa tulee esille, että valtion velanoton ja tukitoimien ansiosta Suomi on selvinnyt koronasta ennakoitua paremmin. Valtio onnistui toimillaan pehmentämään kriisin aiheuttamia taloudellisia ja inhimillisiä vahinkoja. Suomen joustavaa sosiaa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2021 vp

liturvajärjestelmää on pidetty yhtenä tekijänä siinä, että kansalaisten toimeentulo ei ole kohtuuttomasti heikentynyt pandemian aikana. Myös yrityksiä on pystytty tukemaan, mikä on ollut kansantalouden kannalta tärkeää. Toisaalta yritystukien jakoperusteita on myös kritisoitu. Tuet eivät välttämättä ole kohdentuneet kriisistä eniten kärsineille yrityksille. Kertomuksessa todetaankin, että yritystukien tarkoituksenmukaisuutta pitää arvioida kokonaisuutena.

Puhemies! Vaikka olemme pärjänneet kriisissä hyvin, niin opittavaakin on, ja nyt on opivan analyysin ja arvioinnin aika. Viraston raportissa kritisoidaan voimakkaasti samaa asiaa kuin mitä tulevaisuusvaliokunta on jo aiemmin tuonut esille: koronakriisin tyyppiin uhkaan ei yhteiskunnassa oltu varauduttu, vaikka tällainen kulkutautiuhka oli tunnistettu jo kauan ennen kriisiä ja esimerkiksi tulevaisuusvaliokunta oli tuonut tätä uhkaa mietinnössään useamman kerran esille. Ennakointitietoa ei kuitenkaan hyödynnetty eikä sitä osattu kytkeä riskienhallintasuunnitelmiin. Nyt olisikin tärkeää nopeasti rakentaa eheä polku ennakointitiedon keräämisestä riskienhallintasuunnitelmien tekemiseen ja sieltä oppivaan arviointiin. Näin voimme olla paremmin valmentautuneita seuraaviin kriiseihin.

Arvoisa puhemies! Tässä oli nopeasti selaten löytämiäni havaintoja tästä hyvästä raportista, mutta nyt tarkastusvaliokunta lähtee syvällisesti tarkastelemaan tätä raporttia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

17.23 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Joitakin asioita nostan tästä kertomuksesta esille.

Ensinnäkin tämä talouskysymys ja kehyksiin palaaminen oli hyvä jo tässä nostaa esiin aikaisemmin. Kertomuksessa todetaan ihan oikein, että valtion elvytys- ja tukitoimet ovat olleet tärkeitä talouden turvaamisen kannalta poikkeusoloissa, ja näin se tietysti onkin. Kääntöpuoli siinä asiassa on tietenkin se, että valtio on velkaantunut voimakkaasti, ja se meidän täytyy muistaa. Kehyksiin on siis palattava, ja nyt kun talous nousee, niin lisää löytyä julkisilla menoilla ja jatkuvalla elvytyksellä ei enää pidä heittää, ettei talous kerta kaikkiaan ylikuumene.

Koroista sen verran täällä todetaan, että vaikka valtionvelka on voimakkaasti kasvanut, niin korkomenot ovat viimeisen vuosikymmenen aikana laskeneet johtuen alhaisista koroista, mutta se ei oikeuta meitä unohtamaan sitä, että velat on myös maksettava. Nämä korot erääntyvät jossain vaiheessa ja niitä pitää sitten uudelleen järjestellä, ja korkojen nousu on taloudellinen riski.

Positiivinen viesti on se, että valtio ja yhteiskunta toimivat koko kriisin ajan hyvin tai kiitettävästi. Maksatukset kansalaisille toimivat, viranomaistoiminta toimi. Totta kai monia päätöksiä jouduttiin tekemään paineessa, aikapaineessa, ja osittain hieman valmistautumattomina, ja siinä oli välillä viiveitä ja viestintäongelmia, mutta kuitenkin kokonaiskuva oli hyvä.

VTV:n toiminnasta totean, että kuten tässä kertomuksessa todetaan, he ovat harjoittaneet itsetutkiskelua. Erityistilintarkastus on tehty, ja tarkastusvaliokunta teki mietinnön, ja ne on luettu ja toimintaa korjataan. Nyt meillä on alkanut sitten uuden pääjohtajan rekrytointiprosessi, ja valiokunta varmasti kyllä keskittyy siihen työhön täydellä osaamisella ja painolla, mitä meillä on käytettävissä. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Kiljunen, Kimmo.

17.26 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Varmuuden vuoksi tulen tähän pönttöön. Kun nämä mikrofonit eivät tunnu tänään toimivan, niin täältä ainakin ääni kuuluu. Ehkä antaa minuuttejakin vielä aikaa, jos puheenvuorossa on pituutta.

Tässä on, arvoisa puhemies, nyt kuultu paljon tarkastusvaliokunnan jäsenten arvioita Valtiontalouden tarkastusvirastosta, ja hyvä niin ja tärkeä niin, koska tietysti mennyt vuosi takanapäin ei ole ollut kaikkein helpoin, ei tarkastusvaliokunnalle eikä myöskään tarkastusvirastolle. Aivan kuten tässä vuosikertomuksessa nyt todetaan sivuhuomautuksena, ei suuresti alleviivaten, niin tämä pääjohtajakysymys oli hankala ja laitoksen uskottavuuden kannalta olivat kyllä välttämättömiä ne toimenpiteet, mihin tässä ryhdyttiin. Nyt ollaan sitten uusin voimin liikenteessä. Tavallaan Valtiontalouden tarkastusviraston integriteetti ja uskottavuus ovat tietysti instituutille hyvin keskeisiä silloin, kun me puhumme valtion, julkisen hallinnon varojen käytöstä. Sehän näitä seuraa. Tässä tapauksessa on tärkeitä rekisteröidä myöskin sen oma varojen käyttö, niin että se on asiallisella tavalla hoidettu.

Arvoisa puhemies! Minäkin kiinnittäisin tässä raportissa huomiota ehkä yhteen seikkaan.

Muuten ansiokas raportti monella tavalla ja ansiokas raportti myöskin tältä osin, mikä koskee kehysuunnittelua. Siellä annetaan varovaisesti ymmärrystä sille, että kehyksiin olisi syytä palata, mutta samanaikaisesti ihan oikein sille — ja se on tärkeä meidän tässä keskustelussa kyllä huomioida — että tämä kehysraamitus, jota me budjetteja laatiessamme aina vuosittain teemme, on myöskin osittain ongelmallinen. Valtiontalouden tarkastusvirasto kiinnittää siltä osin huomiota, että kyllä, on nyt tärkeitä, että tämmöinen vastuullinen talouspolitiikka, taloudenpito varmistetaan pitkäjänteisesti, myöskin vuositasolla kokonaisvaltaisesti ja järkevästi hoitaen, minkä pohjan kehykset tavallaan luovat, mutta myöskin niin, että ei pelkästään raamiteta niin sanottua menopuolta. Tässä tarkastusviraston arviossa puhutaan siitä, että meidän täytyisi myöskin tämä tulopuoli pyrkiä raamittamaan yhtä lailla ja nähdä myöskin nämä verokapeikot ja sielläkin puolella olevat ongelmat siinä suhteessa, että myöskin veropohjan laajennus on omalla tavallaan järkevää tässä yhteydessä huomioida, jolloin me saamme sen tulopohjan rakennettua pitkässä juoksussa suunnitelmalliselle pohjalle. Tämä kokonaisuus tässä tietysti täytyisi huomioida.

Arvoisa puhemies! Ehkä tähän liittyen voisi sanoa, että saattaisi kyllä olla paikallaan arvioida tätä kehysmenettelyä myöskin pitkäjänteisemmin. Vuosien varrella, kun se on ollut tässä meillä hallitsevana, keskeisenä instrumenttina budjettia laadittaessa, olemme kyllä havainneet, että sitten on kaikkein suurimmissa menoerissä kiertoliikkeitä. Meillä on tässä tämä HX-hanke tämän vuoden osalta, tämän vuoden budjettia hyväksyttäessä ylivoimaisesti suurin menoerä. Se rahoitetaan yhtäkkiä budjetin ulkopuolelta, kehysten ulkopuolelta, ikään kuin se ei olisikaan julkista varainkäyttöä. Tämäntapainen tietysti on hämäävää. Se on täysin hämäävää suhteessa siihen, miten julkista taloutta ylläpidetään.

Samoin luonnollisesti oli itsestäänselvää, että niiden suurten menoerien käyttöönotto, joka tässä koronaepidemian yhteydessä oli pakko tehdä, tapahtui tietysti täysin väistämättä kehysten ulkopuolella. Kyllähän tässä on myöskin syytä arvioida tämä kehysmenettely suhteessa siihen, miten se sitten aidosti toimii ja reflektoi yhteiskunnan tarpeisiin, ja tässäkin on tärkeä arvioinnin paikka.

Puhemies! Tähän liittyy varmaan myöskin se, että osittain tietyissä isoissa investoinneissa on menty myöskin näihin yhtiöittämismuotoihin, joilla kierretään tämä kehysmenet-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2021 vp

tely. Siinä suhteessa tässä saattaisi ehkä olla pidemmässä juoksussa kokonaisarvioinninkin paikka siinä, kuinka näitä kehyksiä jatkossa kehitetään eteenpäin niin, että ne vastaavat reaalisesti, oikealla tavalla budjettisuunnittelun tarpeisiin, jotka on syytä tietysti rekisteröidä ja huomioida. Siinä mielessä tämä VTV:n vuosikertomus tässä asiassa antaa osviittaa, että on tätä kokonaistarkastelua syytä jatkossa tehdä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

17.30 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Minusta on tärkeää huomata, että Valtiontalouden tarkastusvirastolla ei varmastikaan ole ollut mitä parhain vuosi takanaan, ja olemme nähneet tässä kovinkin ikävää huomiota. Me tarkastusvaliokunnassahan käsittelemme aiemmin hyvin laajasti tätä tilannetta laajassa mietinnössä, jossa toimme esiin tiettyjä kehittämis ehdotuksia ja nostimme esiin ongelmakohtia. Minusta on hyvin tärkeää, että tässä on nyt selkeästi ilmoitus siitä, että näihin on ikään kuin tartuttu, otettu koppi ja lähdetty läpivalaisemaan ja kehittämään toimintaa. Se on äärimmäisen tärkeää, sillä tällä jos millä instituutilla tulee olla kansalaisten luottamus, ja se todettakoon tähän alkuun.

Ehkä näistä, itse asioista, mitä tässä nousee, haluaisin kiinnittää huomiota juuri siihen, että virasto arvioi kaiken kaikkiaan tämän koronan hoidon onnistuneen myönteisesti, eli ollaan onnistuttu eri toimin pehmentämään tämän kriisin vaikutuksia niin inhimillisesti kuin taloudellisesti. Inhimillisesti oli tietenkin hyvin tärkeää, että jo alkuvaiheessa lähdettiin terveys edellä, lähdettiin siitä, että kaikista pidetään huolta, emme päästä ihmisiä tipumaan oman onnensa nojaan ja pidämme huolta myös yrityksistä ja siitä, ettei konkurssi-aaltoja synny, ja kaikesta tästä, tässä ja nyt -toimin, lukuisissa lisätalousarvioissa. Tämän jälkeen valitsimme selkeästi elvytyksen tien, jolloin sitten taas katsoimme tulevaisuuteen ja katsomme edelleen niin, että emme pistä mitään äkkipysäytystä talouden kasvulle ja työllisyyden kohentumiselle, vaan nimenomaan stimuloimme talouskasvua, ja kyllähän nyt nämä viimeiset talousennusteet näyttävät, että tämä on ollut täysin oikea valinta, täysin oikea suunta, ja se on ollut minusta merkittävä huomio, että Suomessa on kuitenkin kaikin puolin niin taudin hallinnassa kuin sitten taloudenhoidossakin onnistuttu ihan Euroopan kärkipaikoille, ja tämä on tärkeää.

Tähän nähden haluan kyllä korostaa sitä, että vaikka tässä kehysmenettelyssä on varmasti paljon petrattavaa, sitä on kehitettävä, ja mietitäänkin tulevaisuudessa muun muassa tämä tulojen suhde, minkä edustaja Kiljunen aiemmin nosti esiin, niin kyllä se sitten kuitenkin, kun nyt ollaan tätä kehystä tulkittu vielä joustavasti, on aivan yhtenevää esimerkiksi EKP:n ja OECD:n viestin kanssa, mikä maailmalla on, että alkää pistäkö peltejä tukkoon liian nopeasti. Ja itse en kyllä mitenkään jaksaisi uskoa, että parempaa seuraisi, jos olisi väenvängällä esimerkiksi ensi vuoden osalta menty miljardiluokan leikkaukseen. Minusta se olisi varmasti virhe, [Puhemies: Kiitoksia!] ja sen haluan tässä, puhemies, erikseen vielä todeta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.33 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kimmo Kiljunen nosti ansiokkaasti äsken esille tämän kehysasian vaikeuden ja sen, miten sen kanssa tulisi olla varovainen — aivan viisasta puhetta ja helppo allekirjoittaa joka sana. Mutta otan oikeudekseni nyt siinä yhteydessä, kun käsittelemme Valtiontalouden tarkastusviraston vuosi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2021 vp

kertomusta, nostaa esille myös tämän EU-rahoituksen, vaikka nämä ylimääräiset erät eivät kehyksen sisälle varmaan kuulukaan — enkä ymmärrä, minne ne sitten kuuluvat.

Viittaan tässä, arvoisa puhemies, maanantaina täällä vierailleen EU-komission puheenjohtajan von der Leyenin Suomessa käyttämään lyhyeen puheenvuoroon: ”Euroopan komissio on tänään antanut myönteisen arvion Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmasta. Kyseessä on tärkeä vaihe menettelyssä, jossa EU myöntää Suomelle elpymis- ja palautumisvälineestä 2,1 miljardia euroa tukea, jota ei tarvitse maksaa takaisin.” ”Jota ei tarvitse maksaa takaisin’ on tietysti puhdas silmänkääntötempu”, toteaa Mika Koskinen, Ilta-lehden toimittaja, jonka ansiokasta juttua tässä juuri siteerasin.

En malta olla vielä sanomatta sitä, että arvoisa, viisas toimittaja on ottanut tästä asiasta paremmin selkoa, mikä on kunnioitettavaa, ja hän pohtii myös tässä Ilta-lehden jutussa, että kun Suomen nettomaksuosuus tästä elvytyspaketista on 4,5 miljardia euroa, niin näin syntyneillä työpaikoilla on niinkin kova hintalappu kuin 562 500 euroa per kappale. Elikkä, arvoisa puhemies, en ole mikään huipputalousasiantuntija — ehkä omia asioitani olen pystynyt aika hyvin hoitamaan ja huutooni vastaamaan — mutta jos valtiontaloutta hoidetaan tällä tavalla, että rikomme jäsenyys sopimuksia ja lähdemme maksamaan toisten velkoja, niin uskon, että seuraavat Valtiontalouden tarkastusviraston raportit ovat paljon synkempää luettavaa. En tietenkään sitä toivo, mutta pahoin pelkään. Tämä rahan kylväminen tuonne Euroopan turuille ja toreille on saavuttanut sellaiset mittasuhteet, että minua ihan oikeasti hirvittää. Kyllä minä yöni edelleen pystyn jotenkuten nukkumaan, mutta aina silloin tällöin, kun joku asia nousee mieleeni... Ja tämä on ensimmäisten joukossa, miten Suomi-poloisen tässä kisassa käy. Kysymys on nimenomaan puhtaasti Suomen valtiontalouden hoidosta. Jos me leikimme niin sanottua hyväntahtoista hupsua, joka työntää rahaa toisille maille, esimerkiksi Italiaan, jonka kansallisvarallisuus on valtava Suomeen verrattuna — pelkkä kultavaranto on aivan käsittämättömän iso Suomeen verrattuna — eli jos lähdemme leikkimään Kroisos Pennosta ja jaamme rahaa tuonne Eurooppaan, niin kyllähän ne seuraavat raportit, mitä me täällä Valtiontalouden tarkastusviraston kirjoittamina luemme, ovat aika murheellista luettavaa.

Lopuksi kiitän eduskunnan tarkastusvaliokuntaa, joka otti ansiokkaasti tämän Valtiontalouden tarkastusviraston vaikean asian käsittelyynsä ja suoraselkäisesti vei sen loppuun saakka ja teki hyvää työtä. Puheenjohtaja ei taida olla paikalla, mutta varapuheenjohtaja Mäkisalo-Ropponen on paikalla — hänelle kiitokset, ja toivon, että tämä kiitos kiirii kaikille, myös sekä puheenjohtajalle että muillekin jäsenille, koska se työ oli kunnioitettavan hienoa ja se tehtiin arvokkaasti, jämäkästi ja niin, ettei turhia kommentteja kuulunut.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Totean, että meillä on Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomus eduskunnan käsittelyssä, ja siihen keskitytään. — Edustaja Niemi.

17.37 Veijo Niemi ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Lyhyesti kommentoin tätä VTV:n tarkastuskertomusta eduskunnan tilintarkastajien puheenjohtajana. Sillä kohtaa, kun alkoi tulla julkisuuteen epäkohdista tietoa VTV:n osalta, että on syytä ottaa hieman tarkempaan käsittelyyn tämä VTV:n asia, pyysin hallintojohtajalta lisämäärärahan tarkempaan erityis-tilintarkastukseen, ja näiden epäkohtien osalta, mitä sieltä nyt sitten löytyi, olemme hyvässä hengessä edenneet VTV:n kanssa ja vt. pääjohtaja Matti Okon kanssa käydyissä keskusteluissa. Uskon tällä hetkellä, että VTV:n laiva on palannut sille oikealle reitille, mikä on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2021 vp

VTV:n toiminnan alkuperäinen tarkoitus, elikkä tarkastamaan noin 60:ta muuta valtion virastoa, heidän toimintaansa ja toiminnan oikeellisuutta. Toivon, että tästä eteenpäin pääsemme nyt uuden pääjohtajan haun myötä näissä kaikissa asioissa lausumaan tulevaisuudessa myös VTV:n osalta niin sanottuja puhtaita tilintarkastuskertomuksia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

17.39 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Vielä pieneksi jatkoksi näihin tarkastusviraston kertomuksen asioihin nostaisin tämän tukien kohdentumisen, mihin virasto kiinnittää huomiota, eli sen, että varsinkin alkuvaiheessa, kun toki meidän piti nopeasti pistää massiivisia, isoja tukisummia, niin välttämättä emme olleet aivan tarpeeksi yhteiskuntana luoneet sellaista järjestelmää, että se tuosta vain onnistuisi siten, että tuet menevät juuri oikeaan paikkaan, juuri eniten tarvitseville. Aika vaikeita tilanteitahan syntyi alkuvaiheessa, kun kävi ilmi, että muun muassa Business Finlandin tukia oli mennyt aika paljon myös sellaisille tahoille, jotka välttämättä ihan eniten niitä eivät olisi tarvinneet, ja sitten taas toisaalla moni pieni toimija, joka ihan oikeasti oli tuen tarpeessa, saattoi kaikista eri systeemeistä — niitä oli kuitenkin usea eri taho, mistä näitä tukia pystyi hakemaan — jäädä kuitenkin väliinputoajaksi.

Tuolla valtiovarainvaliokunnassa, missä olen itse jäsenenä, kiinnitimme tähän muutamaankin otteeseen vahvaa huomiota ja kirjasimme terveisinämme tulevia lisätalousarvioita ajatellen, että nyt täytyy ihan oikeasti kiinnittää vahvaa huomiota siihen, että tuet menevät myös niitä eniten tarvitseville, ja tähänhän tuli sitten kohennusta kierros kierrokselta, tuli tämä kustannustuki. Ja kun itse olen sivistys- ja tiedejaoston jäsen siellä valtiovarainvaliokunnan puolella, kiinnitin erityisesti huomiota siihen, että kulttuurin tukemisessa oli hyvä, hieno asia, että saimme mittavia summia kulttuurille. Se todellakin ansaitsee sen ja kärsii kovasti tästä ahdingosta, on kohtuuttomia tilanteita. Satoja miljoonia pystyimme autamaan, mutta oli ongelmaa siinä, että esimerkiksi ensimmäisistä eristä jäi mittava freelancerjoukko vaille tukea. Sitten sitä hieman korjattiin, yritettiin kohdentaa paremmin, ja valiokunta useaan otteeseen lähetti terveisiä, että tähän on kiinnitettävä huomiota.

Eli näitä eväitä varmasti vastaisuuden varalle virasto meille antaa, ja myös täällä eduskunnassa ja hallituksessa niitä pohditaan: miten pystymme paremmin varautumaan, mikäli tulee tällaisia kriisejä, jotka vaativat epätavallisia toimia, että niissä tilanteissa pystyisimme toimimaan mahdollisimman tehokkaasti ja tällä tavalla myös varautumaan osaltamme tulevaisuuteen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen Kimmo, olkaa hyvä.

17.41 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Hieman vielä tästä kysymyksestä, minkä edustaja Viitanen tässä otti esille ja myöskin edustaja Hoskonen toi esille: tässä Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomuksessa tuodaan kyllä hyvin selkeästi esiin se, että tänä kriisiaikana pandemian hoidossa tämä velan hallinta ja varainhankinta on hoidettu asianmukaisesti ja hyvin. Sitä on nyt syytä alleviivata tässä, koska se näkyy niin selkeästi tässä.

Meillähän kävi komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen täällä maanantaina, ja hän totesi käytännössä tämän saman asian suhteessa hallitukseen. Siinä mielessä jän hie-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2021 vp

man pohtimaan — vaikka puhemies totesikin, että nyt keskitytään tähän vuosikertomukseen, niin sanon vain lauseen siitä — kun edustaja Hoskonen kritisoi sitä elpymisrahastosuunnitelmaa, joka on osa sitä Suomen varainhankintaa osana Euroopan unionia kokonaisuudessaan näissä asioissa, että siinä Suomi maksaisi muiden osuuksia. Tosiasiassa me tiedämme — annan vain lukusarjan: Tämän elpymisrahaston on laskettu tuottavan 2 prosentin kasvun koko Euroopan unionin alueella. Se on tärkein vientialue Suomelle, ja se tuo työpaikkoja 20 000. Jos joku toimittaja laskee tämän toisesta kulmasta, että kalliita työpaikkoja, niin jään pohtimaan tätä. Ainakin Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomus kertoo tästä asiasta toista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean, että se 30 minuuttia, mikä tähän keskusteluun etukäteen varattiin, on kulunut, mutta nyt jos on lyhyitä, tiiviitä puheenvuoroja eikä niitä tule lisää, niin sallin vielä nämä kaksi. — Edustaja Wallinheimo.

17.43 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Kiitos tästä. Kuuntelin tuossa edustaja Viitasta, en edellistä puheenvuoroa vaan sitä edellistä, ja kyllähän se kuulosti enemmän Tammelan torin tarkastusviraston vuosikertomukselta kuin Valtiontalouden tarkastusvirastolta. Tästä kehyksestä, kun hän sanoi näiden kehysten rikkomisesta, täällä nimenomaan lukee: ”Julkisen talouden kestävyys kannalta on kuitenkin huono tilanne, ettei vielä ole palattu noudattamaan valtiontalouden kehyksiä. Talouden ennusmerkit ja esimerkiksi tarkastusviraston suhdannetilanteen lämpökartta osoittavat, että talouden nousu on alkanut vahvana. Tällaisessa tilanteessa nimenomaan tulisi pyrkiä rajoittamaan julkisia menoja.”

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Laakso.

17.44 Sheikki Laakso ps: Arvoisa herra puhemies! Täytyy Hoskosta kiittää kyllä hyvästä puheesta, vaikka asian vierestä jonkun verran menikin. On tosiaan tärkeätä, että otetaan nämä VTV:n esille tuomat epäkohdat kunnolla huomioon eikä niitä vain jätetä tyhjäksi paperiksi vuosikertomukseen. Elikkä kyllä pitää oikeasti hallituksen ottaa se linja, että niitä huomioita vähän yritetään noudattaakin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Tässä on kai perusteltua myöntää edustaja Viitaselle lyhyt vastauspuheenvuoro.

17.44 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mikki ei ole päällä.

Niin, puhemies, nimi mainittiin. Kiitos tästä mahdollisuudesta.

Lyhyesti vastaan: Kyllä mielestäni edustaja Wallinheimon kannattaisikin mennä sinne Tammelan torille kuuntelemaan sitä viisautta. Siellä ihmiset ovat hyvin tyytyväisiä siitä, kun tulevat keskustelemaan, että oli hyvin tärkeää, että ”minä pienenä yrittäjänä sain mahdollisuuden saada työttömyysturvaa silloin, kun oli vaikeat ajat”. Ja kyllä ihmiset sitäkin hieman kauhulla katsovat, jos on yhteiskunnassa tahoja, jotka ajattelevat, että nyt me sillä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2021 vp

selviäisimme, että alkaisimme leikkaamaan vaikkapa työttömyysturvaa tai heikoimmilta etuuksia pois, niin kuin esimerkiksi edustaja Sinuhe Wallinheimon edustama eduskuntaryhmä tekisi. Kyllä silloin olisimme kovissa vaikeuksissa. Ei nyt pidä pientä ihmistä lannistaa vaan antaa potkua tulevaisuuteen myönteisessä mielessä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.